

Lizzie Borden

minihamefeministin vastaisku

*Lizzie Borden Kirjakahvila
Naisten Huoneella Kati
Sinisalon haastateltavana.
Rakkautta ja Anarkiaa
-festivaali 25.9.1993.*

Lizzie Bordenin esikoiselokuva *Born in Flames* (1982) kertoo naisten maanalaisesta vastarintaliikkeestä New Yorkissa. Militaristiset feministit perustavat suojeleuksikköjä turvataksena naisten turvallisuuden kaduilla ja metroissa. Fragmentaarisen kerronnan johtajatuksena kulkee naisten katkeruus miehisessä yhteiskunnassa. Seuraava elokuva, *Working Girls* (1986) on teävä analyysi prostituution palveluksessa työskentelevistä naisista ja heidän arkipäivän rutiineistaan. Epäeroottinen kuvaus-tyyli ja kalseiden huoneiden laskelmoidut rakasteluhaastatukset kääntävät perinteisen soft-porno-lajityypin pääläelleen. *Love Crimes* (1992) on kompromissielokuva, jossa oli ensimmäistä kertaa käytössä suurempi budjetti, mutta elokuvan seksiteeman vuoksi tuotantoyhtiö sensuroi sen torsoksi. Elokuvassa miesvalokuvaaja (Patric Bergin) houkuttelee naisia luokseen, ja ahdistelun kautta päätyy heidän kanssaan sänkyyn. Etsivänäinen (Sean Young) alkaa selvittää tapausta, mutta huomaa joutuvansa itse miehen objektiivin vangiksi.

Bordenin elokuvat ovat aiheenvalinnoiltaan ja näkökulmiltaan harvinaisen tuoreita. Vaikeuksia sen sijaan syntyy valtavirralla soveliaan tematiikan ja feminismin

yhteensovittamisesta. Nainen ja Hollywood ovat edelleenkin vaikea yhdistelmä patriarkaliselle tuotantjärjestelmälle.

Kuinka kiinnostuit elokuvanteosta ja feminismistä?

Asuessani New Yorkissa 70-luvulla työskentelin taidemaalarina ja arkkitehtinä. Samaan aikaan siellä syntyi feminismin toinen aalto. Elokuvat eivät käsitelleet naisille tärkeitä asioita ja siksi halusin tuoda niitä esille. Valkoisella keskiluokkaisella feminismillä ei ollut mitään suhdetta mustaan feminismiin ja niinpä päätin tehdä elokuvan nimeltä *Born in Flames*. Se sai nimensä vasta valmistumisen jälkeen. Siinä naiset elävät anarkistisessa post-kapinallisessa yhteiskunnassa. Feministisen yhteisöjen ongelmat ovat elokuvassa selvästi nähtävissä.

Godardin tyylillä vaikutti minuun. Tajusin, että elokuvia voi tehdä esseistiseen tyyliin tarinan kertomisen sijaan. *Born in Flamesin* valmistuminen kesti neljä vuotta. Toimin itse tuottajana ja myös editoin sen itse. Tekeminen kesti niin kauan, että kukaan ei enää uskonut siihen. Näyttelijät joutuivat käyttämään hattuja koska heidän hiuksensa ehtivät kasvaa.

Working girls oli myös feministinen kannanotto. Tapasin kerran yliopistossa opiskelevan naisen, joka kertoi työskentelevänsä prostituoituna. Olin järkyttynyt, koska hän oli älykäs

tyttö. Minulla oli hänelle miljoonia kysymyksiä esitettävänä. Hän pyysi minua tulemaan prostituoiden taloon silloin, kun "madame" ei ole paikalla. Haastattelin tyttöjä ja miehiä sekä myös paria madamea. Nähtyään elokuvan he olivat valmiita taittamaan niskani. Mutta en ole ennen nähnyt elokuvia, jotka esittävät prostituution kuten minkä tahansa ammatin. Ne ovat yleensä tyyppiä "High class cowgirls" tai "Nymfomaniacs".

Jokainen elokuvani on hyökkäys Yhdysvaltojen organisoituneita feministiryhmiä vastaan. Englannissa jouduin mustien naisten kritiikin kohteeksi. He sanoivat, että minulla ei ole oikeutta tehdä elokuvia mustista naisista, koska en ole musta.

Working Girlsin jälkeen jouduin vaikeuksiin "Women against pornography" -ryhmän kanssa, koska elokuvani oli pornografinen. Mielestäni se on antieroottinen. Feministinä koen, että voin ottaa käsiteltäväksi minkä tahansa aiheen ja sanoa siitä mitä hyvänsä riippumatta siitä, mitä järjestäytyneet ryhmät sanovat. Vahvin järjestö Yhdysvalloissa tällä hetkellä on "Women against pornography". En halua, että elokuviani korostetaan naisen tekemänä vain siksi, että niissä on tietty näkökulma aiheeseen. Minulle feminismi tarkoittaa valinnanvapautta.

Kuinka aloitit elokuvanteon ja onko sinulla koulutusta alalle?

Lizzie Borden.
Kuva: Matti Helariutta

tään huonoja rooleja ja päivisin hän työskentelee puhelinseksi-palvelussa. Latinalla on jatkuvasti vaikeuksia yönantajien kanssa, koska hän ei halua kertoa asiakkaille aina samoja fantasioita. Eräs mies kuulee vahingossa Latinan puhelun ja haluaa tavata hänet. He pääsevät keskustelusaan todella syvälle, mutta Latina vie fantasiat liian pitkälle ja mies lopettaa soittamisen. Epäonnekseen mies joutuu mustan lesbon pidättämäksi. Seksipuhelin on tyypillistä 90-lukua.

Mikä on seuraava elokuvaprojektisi?

Seuraavan elokuvani on melodraama, joka toteutetaan "Douglas Sirk" -tyyliin. Tapahtumat sijoittuvat 50-luvulle ja se kertoo naisesta, joka omistaa elokuvateatterin. Ihmiset luulevat, että naiset käyvät elokuvissa, mutta itse asiassa omistajatar pitää aborttiklinikkaa teatterin alakerassa. Hän joutuu vaikeuksiin kommunisminpelon vuoksi rakastuttuaan mieheen, joka palaa Korean sodasta.

Haluan tehdä elokuvan melodraamaperinteen mukaan, mutta minulla on vaikeuksia saada sille rahoitusta abortti-teeman vuoksi. Yhtiöt epäilevät, että jos tällainenokuva esitetään, niin teatterit voivat joutua abortinvastustajien hyökkäyksen kohteeksi. Se saattaisi olla mahdollistakin, sillä tällä hetkellä lääkäreitä ammutaan Yhdysvalloissa joka kuu-kausi.

Jos puhutaan feministisestä melodraamasta, niin mielestäni mikä tahansa elokuvan muoto voi olla feministinen.

Onko olemassa hyviä eroottisia tai pornografisia elokuvia?

Kyllä. Mielestäni eroottisen ja

New Yorkissa on paikka, josta voi vuokrata elokuvakameran ja se maksaa noin \$25 päivässä. Olen oppinut tekemään elokuvia virheiden kautta. Editointi on periaatteessa samanlaista kuin toimittajan työ, kyse on vain kuvien logiikasta. Minulle elokuvakoulu olisi ollut askel taaksepäin, enkä halunnut kuulua poikien kerhoon. Nykyään tekniikan hallinta on helpompaa. Kuka tahansa voi hankkia käyttöönsä Super-8-videokameran. Jos olisin *Born in Flames* elokuvaa aloittaessani miettinyt, kuinka paljon se tulee maksamaan, en olisi koskaan tehnyt sitä.

Uusin elokuvasi on nimeltään Erotique. Miten sen tuotanto käynnistyi?

Neljä naista — Hong Kongista,

Brasiliasta ja Saksasta — on ollut mukana tekemässä sitä. Sen ensi-ilta on seuraavilla Berliinin elokuvafestivaaleilla.

Elokuvanteossa on kyse siitä, kuka kontrolloi systeemiä. Yleensä suurimman osan tuotosta saa se suurivatsainen 60-vuotias mies, joka haluaa olla paikalla, kun kuvataan seksikoh- tauksia. Onneksi sain kiellettyä tämän *Love Crimesin* kuvauksissa. Naisten elokuvat sisältävät hyviä tarinoita, mutta rahoituksen järjesteleminen vaatii erityistä luovuutta. Vaikeinta on kun joku toinen rahoittaa elokuvan. Se on juuri sellaista kuin edellä kuvailin.

Erotique-projekti toimi, koska sen tekeminen ei ollut kallista ja naiset rahoittivat sen itse. Minun osuuteni *Erotiquessa* on kertomus Latinasta, joka on näyttelijä. Ammatissaan hän saa pelkäs-

Raportteja

pornografisen ero on pelkästään kielellinen. Eroottinen on positiivinen asia ja pornografinen on paha. Mielestäni naiset kykenevät tekemään positiivista pornografiaa. Naisten pitäisi tehdä sellaisia elokuvia, joita juuri he haluaisivat nähdä. Miesten elokuvat eivät käsittele naisen nautintoa ja subjektiviteettia. Pornoelokuvista 99% on tylsää katsottavaa ja me kaikki olemme fetisistejä, toiset vain menevät siinä äärraajoille.

Onko Hollywoodissa yhä vaikea saada rahoitusta feministisille elokuville?

Love Crimesin rahoitti eurooppalainen yhtiö. Mielestäni eurooppalainen rahoitus ja levityssysteemi on hyvä, koska sensuuri ei Euroopassa ole niin tiukka. Tällä hetkellä Hollywood on kiinnostunut eroottisista trillereistä,

jotka ovat erittäin moralistisia. Uudelleenfilmatisointeja tehdään myös paljon. "Ja Jumala loi naisen" on eräs suunnitteilla oleva elokuva. Tällä hetkellä rahaa saa helpoiten kaapelitelevisioyhtiöiltä. Hollywood-systeemi on erittäin hankala naisille. Jopa niille, jotka työskentelevät siellä.

Vaikka naiset tietoisesti jättäytyisivät syrjään valtavirrasta, eikö marginalisoituminen ole myöskin ongelma?

Kyllä ja ei. Marginaaliryhmissä syntyvät uusimmat ideat. Jos elokuvasta tulee marginaalinen, se johtuu todennäköisemmin tuottajasta, kuin siitä, että tekijä todella haluaisi pysytellä erillään valtavirrasta.

Naisen rooli on viime aikoina muuttunut väkivaltaisempaan suuntaan myös valtavirran elo-

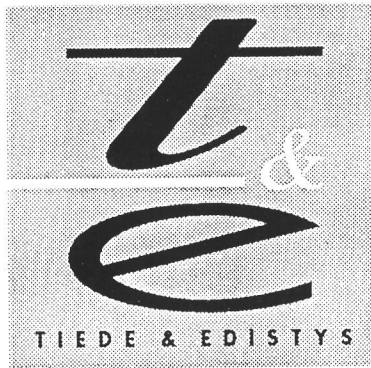
kuvassa, mitä mieltä olet tästä uudesta naiskuvasta?

Nykyään miesten mielestä väkivaltaiset naiset ovat söpöjä niin kauan kuin he ovat kesytettävissä. Nainen voi olla psykopaatti, kuten *Tappavassa aseessa* tai sitten Nikitan kaltainen karate-ekspertti, joka pystyy potkimaan miehiä. Lopussa mies kuitenkin kesyttää naisen kotiinsa. Ihmiset ovat huolissaan siitä, mitä maailmalle tapahtuisi, jos naiset saisivat riehua vapaana.

Minna Väisänen

Filmografia:

- 1982 Born in Flames
- 1982 King Blank (leikkaus)
- 1986 Working Girls
- Mankillers (näyttelijä)
- 1988 Calling the Shots (näyttelijä)
- 1991 Love Crimes

Tiede&edistys rikkoo rajoja. Tiede&edistys on monitieteinen aikakauslehti, jonka kirjoittajakunta kattaa eri tieteenalat. Filosofian, historian ja sosiaalitieteiden lisäksi myös mm. valtio-opin, oikeustieteen, biologian, psykologian, kielitieteen ja estetiikan tutkimustuloksia esitellään lehdessä.

Tiede&edistys haistelee uusia tuulia. Tiede&edistyksestä löytyvät Suomessa vähän tunnetut tai uutuuttaan vielä kiistanalaiset käsitteelliset ja metodologiset ajatussuunnat. Tiede&edistys seuraa kansainvälistä keskustelua ja tarjoaa usein ensikosketuksen ulkomaisen tutkijoiden ajatteluun (kirjoittajina esim. Ulrich Beck, Gianni Vattimo, Loïc J.D. Wacquant). Myös kotimaisen tutkijakentän nuoret lupaukset esiintyvät tiede&edistyksen sivuilla.

Tiede&edistys herättää keskustelua. Kriittisyys ja jo etabloituneiden tieteellisten käsitysten kyseenalaistaminen ovat tunnusomaisia tiede&edistykselle. Tiede&edistys seuraa tiedemaailman ajankohtaisia tapahtumia ja pitää yllä tieteellisten sukupolvien välistä keskustelua tiedepoliittisilla puheenvuoroilla.

Tilaa Tiede&edistys. Vuoden 1993 teemoina ovat olleet globaalit ympäristöongelmat, nationalismi, filosofian tila sekä sukupuoli ja seksuaalisuus. Vuonna 1994 ovat vuorossa mm. kansalliset tieteet, professionalismi ja ekspertismi. Neljä kertaa vuodessa ilmestyvän lehden saat hintaan 120 markkaa (opiskelijoille 80,- ja ulkomaille 180,-). Lisäetuna mahdollisuus liittyä kirjaklubiin, jonka jäsenenä saat noin 30% alennuksen Tutkijaliiton, Gaudeamusen, Vastapainon ja KSL:n julkaisuista. Tilaukset joko kirjallisesti tai puhelimitse: Suomen tutkijaliitto, Vuorikatu 8 A 3, 00100 Helsinki, p. (90) 633 239.